

Vergaderjaar 2022–2023

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2526

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 oktober 2022

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan voor de Raad Buitenlandse Zaken van 17 oktober 2022 en het verslag voor de informele Raad Buitenlandse Zaken van 19 en 21 september 2022 tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 17 OKTOBER 2022 EN VERSLAG INFORMELE RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 19 EN 21 SEPTEMBER 2022 TIJDENS DE ALGEMENE VERGADERING VAN DE VERENIGDE NATIES

Op 17 oktober aanstaande vindt een Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) plaats in Luxemburg. De Minister van Buitenlandse Zaken is voornemens hieraan deel te nemen. Op de agenda staan als volle agendapunten de Russische agressie tegen Oekraïne en China, en onder *Current Affairs* klimaatverandering / COP27, Ethiopië en Iran. In deze GA krijgt u ook het verslag van de twee informele RBZ bijeenkomsten die en marge van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) in New York, respectievelijk op 19 en 21 september, plaatsvonden.

Russische agressie tegen Oekraïne

De Raad zal spreken over de voortdurende Russische agressie tegen Oekraïne. Sinds de Raad voor de laatste keer bijeenkwam heeft Rusland gekozen voor verdere escalatie met de illegaal georganiseerde schijnreferenda (23–27 september jl.) en de daaropvolgende annexatie (verklaring van President Poetin van 30 september jl.). De leden van de Europese Raad hebben deze illegale annexatie sterk veroordeeld¹. Hetzelfde geldt voor de G7-landen². In reactie hierop nam de EU op 6 oktober 2022 een achtste sanctiepakket tegen Rusland aan. De kern van de inzet van het kabinet ten aanzien van de Russische oorlog tegen Oekraïne blijft ongewijzigd. Enerzijds betekent dit dat het kabinet zich onverminderd blijft inzetten om de druk op Rusland verder te vergroten om de agressie te beëindigen, inclusief door de verdere aanscherping van de sancties tegen Rusland. Anderzijds blijft het kabinet zich inzetten voor zoveel mogelijk steun voor Oekraïne, zowel bilateraal als vanuit de EU en in nauwe samenwerking met internationale partners en organisaties.

In het kader van steun voor Oekraïne wordt op dit moment het voorstel uitgewerkt voor de *EU Military Assistance Mission* ter ondersteuning van Oekraïne (EUMAM Ukraine). Deze missie tracht de grote Oekraïense vraag naar trainingen samen te brengen met het aanbod van lidstaten en andere internationale partners. Het kabinet deelt de ambitie van de Hoge Vertegenwoordiger (HV) Borrell om het Raadsbesluit over EUMAM Oekraïne tijdens de RBZ aan te nemen, zodat de missie op korte termijn van start kan gaan.

Naar verwachting zal de Raad ook stilstaan bij het belang van het verder diplomatiek isoleren van Rusland en de noodzaak van verdere diplomatieke inspanningen richting derde landen hiertoe. Het kabinet vindt het van groot belang dat de internationale gemeenschap een gezamenlijk front vormt tegen de Russische oorlog in Oekraïne. Nederland spant zich er in EU-verband en met andere partners voor in dat een zo groot mogelijke groep landen de Russische oorlog in Oekraïne veroordeelt, door hierover op alle niveaus met derde landen te spreken. In deze context roept het kabinet derde landen ook op om EU-sancties niet te ondermijnen en om sanctieontwijking door Rusland zo veel als mogelijk te bestrijden.

De Raad zal ook spreken over wederopbouwsteun voor Oekraïne. Daarbij wordt onder meer stilgestaan bij de behoeften voor de komende winter (*winterisation*) en de meest urgente herstelwerkzaamheden. Nederland

¹ Statement by the Members of the European Council – Consilium (europa.eu).

² G7 Foreign Ministers' Statement on the illegal annexation of sovereign Ukrainian territory – United States Department of State.

blijft de herstel- en wederopbouwopgave in brede zin agenderen om te bezien hoe in EU-verband en in nauwe samenspraak met internationale partners een bijdrage kan worden geleverd. Zoals eerder uitgedragen beoogt het kabinet een gefaseerde aanpak waarbij rekening wordt gehouden met de urgentie voor elk van de fasen van de wederopbouwopgave.³

China

De Raad zal een strategische discussie voeren over de EU-China relatie. De Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) zal daartoe een overzicht geven van de stand van de betrekkingen in brede zin. De relatie met China is het afgelopen jaar complexer geworden, waarbij de drieslag van China als partner, concurrent en systeemrivaal nog steeds een bruikbaar kader biedt. Voor zowel de EU als Nederland geldt dat er binnen de drieslag meer nadruk is komen te liggen op het beschermen van onze waarden en belangen. Ondanks verschillen van inzicht, zullen de EU en China de dialoog moeten aangaan en op basis van goed begrepen gedeelde belangen blijven samenwerken. Nederland zal erop aandringen dat de EU een concrete agenda formuleert om de betrekkingen met China vorm te geven. Daarbij hoort ook het evalueren van het instrumentarium dat de afgelopen jaren is ontwikkeld om de weerbaarheid van de interne markt te vergroten en kwetsbaarheden te mitigeren.

Daarnaast zal de Raad spreken over de Chinese positie ten aanzien van de Russische invasie van Oekraïne. Het kabinet vindt dat de EU China aan moet blijven spreken op diens internationale verantwoordelijkheid. Eventuele Chinese stappen om sancties tegen Rusland te ondermijnen zullen consequenties hebben voor de EU-China relaties. Naar verwachting zal de Raad eveneens spreken over de recente spanningen rond Taiwan. De EU dient waar mogelijk bij te dragen aan de-escalatie en het bewaren van de status quo, maar dient ook huiswerk te doen om beter voorbereid te zijn op denkbare scenario's. Tenslotte verwelkomt Nederland een gesprek in de Raad over de mensenrechtensituatie in China, mede naar aanleiding van het recente rapport van het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten over de situatie in de autonome regio Xinjiang⁴. Het rapport bevestigt de eerdere zorgen van Nederland over ernstige mensenrechtenschendingen tegen de Oeigoeren.

Current Affairs

Klimaatverandering / COP27

Van 6 tot 18 november 2022 vindt de aankomende VN-klimaatconferentie (COP27) plaats in Sharm el-Sheikh (Egypte). De COP27 komt op een moment dat de internationale samenwerking onder druk staat vanwege groeiende geopolitieke spanningen. De urgentie om afspraken te maken over verhoogde mondiale klimaatactie blijft echter zeer groot. Als voorzitter zal Egypte de nadruk leggen op implementatie van klimaatafspraken en specifiek aandacht vragen voor voortgang op de adaptatiedoelstelling, schade en verlies en financiële steun aan ontwikkelingslanden. Het kabinet steunt de klimaatinzet van de EU en zal tijdens de Raad het belang van het naleven van ambitieuze klimaatactie onderstrepen, onder meer op het gebied van adaptatie, mitigatie en klimaatfinanciering, om de meest kwetsbare mensen en gemeenschappen te beschermen.

³ Kamerstuk 36 045, nr. 113.

⁴ UN Human Rights Office issues assessment of human rights concerns in Xinjiang, China | OHCHR.

Ethiopië

De Raad zal de situatie in Ethiopië bespreken, waar in het noorden van het land eind augustus hernieuwde, grootschalige gevechten zijn uitgebroken. Daarmee kwam een einde aan een vijf maanden durend informeel bestand tussen de Ethiopische regering en oppositiebeweging Tigray People's Liberation Front (TPLF). De EU heeft altijd expliciet de inzet op bemiddeling van de Afrikaanse Unie gesteund. Tegelijkertijd heeft de EU financiële steun aan de Ethiopische regering opgeschort, en consequent gewezen op de noodzaak om tot een staakt-het-vuren te komen, vrije humanitaire toegang tot Tigray te verschaffen, en daders van mensenrechtenschendingen ter verantwoording te roepen. Nederland heeft onder meer tijdens de meest recente sessie van de VN-Mensenrechtenraad deze prioriteiten onderstreept, en zich actief ingespannen voor een verlenging van het mandaat van de VN-Onderzoekscommissie.

Iran

De Raad zal spreken over de actuele situatie in Iran, waar sinds 16 september jl. grootschalige protesten plaatsvinden. Directe aanleiding hiervoor is de publieke verontwaardiging over de dood van de 22-jarige Mahsa Amini, die volgens ooggetuigen na haar arrestatie door de Iraanse religieuze politie zou zijn mishandeld, met uiteindelijk de dood tot gevolg. Naar verwachting wordt hierbij ook gesproken over de mogelijke EU-reactie hierop, waaronder het gebruik van het sanctie-instrument. Het kabinet doet in beginsel geen uitlatingen over eventuele voorstellen voor nieuwe sancties, om zo het verrassingseffect en daarmee de effectiviteit van dergelijke maatregelen niet te ondermijnen.

Verslag van de informele Raad Buitenlandse Zaken van 19 september 2022 tijdens de AVVN

Tijdens de High Level Week van de AVVN in New York vond er op 19 september jl. een informele Raad Buitenlandse Zaken plaats. De Raad sprak over de Russische oorlog tegen Oekraïne en het belang van outreach naar landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Veel lidstaten, waaronder Nederland, benadrukten het belang van het voorzetten van financiële steun en wapenleveranties aan Oekraïne, het verhogen van de sanctiedruk op Rusland en de noodzaak van accountability. De Ministers waren het eens over de noodzaak om dit gesprek zowel tijdens de High Level Week als daarna met derde landen te blijven voeren om het Europese standpunt voor het voetlicht te blijven brengen, met oog voor de belangen en zorgen van deze landen over de gevolgen van de oorlog.

Daarnaast sprak de Raad zijn zorgen uit over de geweldsoplaaing tussen Armenië en Azerbeidzjan van begin september jl. Het kabinet veroordeelt het geweld en steunt de EU in het bemiddelingsproces. De HV gaf aan dat de EU in zijn hoedanigheid als bemiddelaar direct na de opslaaing heeft geprobeerd verdere escalatie te voorkomen, onder andere door het laten afreizen van de EU Speciale Vertegenwoordiger voor de Zuidelijke Kaukasus Klaar naar Bakoe en Jerevan en door telefonische gesprekken door de voorzitter van de Europese Raad Michel met de leiders van beide landen.

Verslag van de extra ingelaste informele Raad Buitenlandse Zaken van 21 september 2022 tijdens de AVVN

Naar aanleiding van de toespraak van de Russische president Poetin op 21 september jl. vond op diezelfde dag een extra ingelaste informele Raad Buitenlandse Zaken plaats. De Oekraïense Minister van Buitenlandse

Zaken Kuleba gaf een verklaring en verliet daarna de vergadering. Kuleba benadrukte dat zijn land nooit zal opgeven en bedankte de EU voor het krachtig veroordelen en verwerpen van de illegale annexatie van de Oekraïense regio's Donjetsk, Loehansk, Zaporizja en Cherson door Rusland.

Tijdens de bijeenkomst werd, met steun van NL, een verklaring overeengekomen die de Russische escalatie door middel van illegale referenda in Oekraïens gebied, gedeeltelijke mobilisatie en nucleaire dreigementen in sterke woorden verwierp⁵.

De Kamerbrief met het verslag van de gehele ministeriële week van de 77e AVVN wordt binnenkort verstuurd.

⁵ Declaration by the High Representative on behalf of the European Union on Russia's war of aggression against Ukraine – Consilium (europa.eu).